

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Platı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Enebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: IV

Ankara, 1 Teşrinisani , 1928

Sayı: 101

«Merhametin ve ölümün kitabı» ndan

- «Pierre Loti» den tercume -

Hint denizi ortasında rüzgârın inlemeğe başladığı mahzun bir akşam... Yolda yemek için „ Sengapur „ dan aldığımız on iki öküzden elimizde iki zavallı öküz kalıyordu. Aksi istikametten esen mevsim rüzgârı sebeble yolumuz uzadığından onları ihtiyat olarak saklamıştık: derilerinin kemik çıkıntıları üstüne gelen kısımları yalpalar esnasında öteye beriye çarpup sürünmekten aşınmış, acınacak halde iki bitkin, zayıf öküz.. Onlar bir çok günden beri, bir daha görmeyecekleri eski otlaklarına arkalarını dönmüş, kısa bir iple boynuzlarından bağlı, deniz vücutlarını yeni bir souk duşla ıslattıkça tevvekkülle başlarını eyerk sefil bir halde zayıflıyorlardı. Gözleri donuk ve gamlı, tuzlu suyla ıslanmış samanlarını yiyip geviş getiriyorlardı. Bunlar daha sakın affetmez bir kararlar, yaşayan mahluklar arasından çıkarılmış mahkûm hayvanlardı. Fakat öldürülmeden evel uzun mihnetler çekecekler, souktan, sarsıntılardan, ıslaklıktan, korku uysukluğundan muztarip olacaklardı.

Bahsettiğim akşam bilhassa hüznü bir akşamı. Denizde böyle çok akşamlar vardır: ufukta mor renkli çirkin bulutlar sürünür, ışıklar azalır, rüzgâr sesini yükseltir, gece tereddüt ile ileriler.

O zaman, nihayetsiz suların ortasında kendini yalnız hissetmek insanda müphem bir ızdırıp uyanıdır; bu ızdırabı karada, hatta en meş'um manzaralı yerlerin gurubu bile veremez.

Bu zavallı öküzler, bu mütemadiyen hareket eden çöllerde insanlardan daha yabancı kalan ve bizim gibi bir gün karayı görmeyi ümit etmeyen bu çayır ve otlak mahlukları, zekâlarının iptidailiğine rağmen bu manzaraların ızdırabını duymaları, onlarda yakın

ölümlerinin hayalini görmeleri lâzım gelirdi.

O esnada vapurun ambar memuru kaptan köprüsüne çıkarak bana malumat verdi: « kumandan, bir öküz kesilecek ».

Allah belasını versin bu ambar memurunun! Bu işte suçu, günahı olmamakla beraber onu çok fena karşıladım. Bu yolculuğun iptidasından beri talih bana hiç yardım etmiyordu. Öküzlerin kesilmesi hep benim nöbet zamanıma tesadüf ediyordu. İnsan ne kadr gözlerini başka tarafa çevirse, başka şey düşünse, engine baksa beyhudedir. Kısa bir iple yerdeki bir halkaya bağlanan bu biçare alnın ortasına, boynuzlar arasına inen tokmak darbasını, sonra hayvanın, kemikleri çatırdatarak yere yıkılmasından çıkan sesi işitmekten kendini menedemez. Şu halde öküzü öldürmek zamanı gelmişti. Hayvanı bağlayacakları halkanın etrafında bir taifa dairesi teşekkül etti. Kalan iki öküzden en alilini getirdiler. O zaten hemen hemen ölecek haldeydi. Hiç mukavemet etmeden yürüdü. O zaman öteki ağır ağır başını çevirdi ve arkadaşını bütün öteki öküzlerin düştüğü felâket köşesine götürdüklerini görerek anladı. Zavallı basık hayvan kafasında bir ışık parladı. Meyus bir sesle böğürdü. Öküzün bu feryadı dünyada beni üpertmiş olan en meş'um seslerden biri, aynı zamanda işittiğim en esrarengiz bir şey oldu. Bu sesin içinde hepimize, bütün insanlara karşı ağır bir itap, sonra kalpleri parçalayan bir tevekkül vardı: iniltisinin beyhude olduğunu, feryadına kimsenin kulak vermeyeceğini derin derin hissetmiş gibi boğuk, donuk bir şey...

Bu öküz bütün dünyanın kendini terkettiğini hiesederek şöyle söylemek istiyor gibidi: « Ta oralardan, çayırın içinde koştuğumuz vatandan benimle beraber gelmiş olan son kardeşim için de önüne geçilmez olan ölüm saati geldi. Yakında sıra bana gelecek

ve dünyada hiç bir mahluk onun gibi bana da acımayacak »

Hayır! ben ona acıyordum. Hatta bu anda ona karşı içimde çılgın bir merhamet, onun o hasta, iğrenc koca kafasını göğsüme dayamak istiyordum. Çünkü bu hareket ızdırıp çekenleri ve ölecek olanları bir himaye hulyasıyla avutmak için bize en tabii gelen maddi hareketlerden biridir.

Filhakika onun kimseden beklenenecek bir imdadı yoktu. Çünkü onun feryadındaki derin ye'si o kadar iyi hissettiğim halde ben bile yerimde sert ve hissiz duruyorum, gözlerimi öte tarafa çeviriyordum.

Bir hayvanın ümitsizliği sebebiyle bir geminin yolunu değiştirmez, üç yüz kişinin taze et tayınlarını yemelerine mani olamazdım. Bu nokta üstünde bir dakika fikrimi durdursam bana deli derlerdi. Mamafî bu küçük tayfa - ki ihtimal kendi de dünyada yalnızdı, kendi de hiç kimseden merhamet görmemişti - bu feryadı benim gibi, ruhunun derinliğinde, işitmişti. Ona yaklaştı ve yavaş yavaş burnunu okşamaya başladı.

Aklına gelseydi ona şöyle söylerdi: « yarın seni yiyecek olanlar da nasıl olsa bir gün ölecekler.. Hepsi, hatta en kuvvetlileri, en gençleri bile.. Belki hatta onların bu saatleri seninkinden daha korkunç daha uzun ızdıraplarla dolu olacak.. Belki onlar o vakit alnı ortasına inecek bir tokmak darbesini cana minnet bilecekler.. »

Öküz saf gözlerle ona bakarak, elini yalayarak bu okşayışa mukabele etti. Fakat her şey bitmiş, hayvanın alçak ve kapalı beyninden geçen zekâ kıvılcımı sönmüştü.

Geminin gittikçe artan bir sür'atle kendisini götürdüğü meş'um genişliğin ortasında, serpintilerinin souk bulutu, fena bir gece haberini gurup içinde, çengele asılmış şekilsiz bir et yığınından ibaret kalan arkadaşının ölüsü yanında, tekrar sakın sakın geviş getirmeğe başlamıştı. Kısa zekâsı daha uzaklara gidememişti. Artık birşey düşünmüyor, bir şey hatırlamıyordu.

Reşat Nuri